

TMMOB MİMARLAR ODASI
TÜRKİYE MİMARLIK EĞİTİMİ POLİTİKASI

TMMOB MİMARLAR ODASI – 2020

İÇİNDEKİLER

1. Giriş	<u>4</u>
2. “Türkiye Mimarlık Eğitimi Politikası” Metninin Gerekçesi ve Amacı	<u>5</u>
3. Mimarlık Eğitiminde Farklı Boyutlar	<u>6</u>
4. Mimarlık Eğitiminde Son Dönem Gelişmeleri	<u>8</u>
5. Mimarlık Eğitimi Ortamında Kurumsallaşma Çalışmaları	<u>8</u>
6. Disiplinlerarası ve Kurumlararası İlişkilerin Güçlendirilmesi	<u>9</u>
7. Sonuç	<u>10</u>

Yeni Sorumluluklar Ve Gelecek Perspektifleri

I- Giriş

Mimarlar Odası tarafından yayımlanan Türkiye Mimarlık Politikası metninde mimarlık toplumsal bir hak olarak, bir kaynak ve birikim olarak ve de kültürel, sanatsal yaşamlarımızın parçası olarak tanımlanmıştır. ‘Türkiye Mimarlık Politikası’ metnindeki gibi, ‘Türkiye Mimarlık Eğitimi Politikası’ metniyle de amaçlanan, kamunun nitelikli yapılı çevrelerde yaşayabilmesi için benimsenecek temel ilkeleri vurgulamak ve bu ilkeler paralelinde paydaşlarla birlikte verimli çalışmalar üretebilmektir. Her iki metin de, mimarlık ve yaşam alanlarına dair bilimsel doğrulara dayanarak gerekli asgari niteliksel koşulları tanımlayarak teorik ve pratik alanda gerçekleştirilecek çalışmalara kaynak oluşturmayı hedeflemektedir.

Bilindiği gibi, ‘mimarlık’ bir disiplin ve araştırma alanı olarak üniversite sistemi içerisinde evrensel ölçekte yer alır. Ülkemizde de, bu sistem yüzyılı aşan bir zaman diliminden bu yana sürdürülmektedir. İçerisinde bulunduğumuz üniversite sistemi, bilimsel bilginin üretilmesine dayalı, araştırma merkezli bir eğitim modeli olarak uzun yılların deneyimi ve birikimiyle bugünlere gelmiş kurumsal bir sis-

temdir. Türkiye ve dünya örnekleri incelendiğinde, tarih içerisinde belirli dönemlere ve konjonktürlere bağlı olarak bilgi üretim süreçleri farklı dinamikler içerisinde izlenir. Örneğin, II. Dünya Savaşını izleyen dönemde, yaşanan yoğun toplumsal- ekonomik sorunlara çözüm arayan yaklaşımlar eğitimde belirli yaklaşımları öne çıkartırken, küreselleşme süreciyle birlikte ‘bilgi toplumu’ anlayışı üniversite eğitiminde temel yaklaşım olarak yaygınlaşmıştır. Ülkemizde ve batıda ‘üniversite eğitimi’ bağlamındaki gelişmelerin, zaman farklılıkları olsa da benzer süreçleri izlediklerini söylemek yanlış olmaz.

Geçmişten günümüze ülkemizde eğitim ve araştırma alanına dair temel sorunlar özetlendiğinde; “üniversite ve bilimsel özgürlük”, “kurumsal özerklik”, “eğitim, araştırma ve toplumsal ilişkiler”, “eğitim ve kamu yararı”, “kalite sorunları”, “kurumsal kimlikler ve çok sesliliğin yaşatılması”, “meslek etiği”, “uluslararası ölçütlere uygunluk” vb. gibi başlıklar öne çıkmaktadır. Yapılan ortak değerlendirmelerde, gerek kurumsal gerekse uygulama alanında bilimsel araştırmanın desteklenmesi, ülkenin kendine özgü koşullarının ve kültürünün değerlendirilmesi, özgün

kurumsal niteliklerin sürdürülmesi ve üniversitelerde nicelik değil nitelik odaklı bir sistemin yaygınlaştırılması temel hedef olarak görülmektedir.

Bugün yaşam ortamlarımızı şekillendiren rant baskıları, çevresel tehditler, ekonomik kriz, mimarın ve meslek eğitiminin kültürel, çevresel ve etik sorumlulukları, sorunları çerçevesinde ise “Türkiye Mimarlık Eğitimi Politikası” metninin gereği ortaya çıkmaktadır.

2-“Türkiye Mimarlık Eğitimi Politikası” Metninin Gereğesi ve Amacı

Sağlıklı, güvenli, yaşanılabilir çevreleri üretebilmek, koruyabilmek ve geliştirebilmek kuşkusuz tüm eğitim alanlarında olduğu gibi, mimarlık eğitiminde de bilimsel, araştırmacı, kapsayıcı ve sürdürülebilir bir politikayı gerekli kılar. Ancak, ‘Türkiye Mimarlık Eğitimi Politikası’ metni, sadece üniversite eğitimine dair değil, tüm yaşam ortamlarına, yapı çevreye dair duyarlılıklara ve sağlıklı süreçlere dair olarak değerlendirilmelidir. Mimarlıkta ‘kamu yararı anlayışı’ da bu çerçevede eğitiminin

temeli olarak görülmektedir.

Bilindiği gibi, ‘üniversite’ kurum olarak, meslek ve uzmanlık kazandırma işlevinin ötesinde; çağdaş eğitim, bilimsel araştırma ve toplumsal yarar anlayışıyla gelişen yapıyla, temel hak ve özgürlükleri (barınma hakkı, eğitim hakkı, doğa hakkı, kent hakkı, kamusal haklar, telif hakkı, miras hakkı vb. gibi) destekleme sorumluluğunu taşımakta; ‘herkes için nitelikli mimarlık hizmeti’ ve ‘herkes için nitelikli mimarlık eğitimi’ anlayışını benimsemektedir. Diğer bir deyişle, mimarlık eğitimi teknik ve bilimsel bilginin ötesinde; çevresel duyarlıklar, sürdürülebilir ortak geleceğimiz, toplumsal bellek, kültürel mirasın korunması, meslek etiği gibi ilkelerimizi kapsayan bir içeriğe sahiptir. Bu anlayışla, gerekli bilgi ve beceriyle donatılmış, uygulama deneyimine hazır meslek insanlarını yetiştirmek, meslek eğitiminde kritik bir sorumluluk olmaktadır. Bu kabulle birlikte, mimarlık eğitiminde, bilimsel açılarından donanımlı, yetkin, dünyayı izleyen öğretim kadrosu ile eğitim kalitesini destekleyecek fiziki ve niceliksel verilerin karşılanması vb. gibi konular eğitim kurumları açısından öncelikli koşullar olarak görülmektedir.

Bu noktadan yola çıkarak, mimarlık eğitiminin ulusal ve uluslararası ölçekte giderek çeşitlenen yelpazesinde, geçmişten bugüne farklı eğitim kurumlarının özgün yapılarının korunarak geliştirilmesi, eğitimde asgari ölçütlerinin karşılanması, öğrenci merkezli eğitim anlayışının geliştirilebilmesi amacıyla ilgili çalışma grubu ve uzmanlar ulusal ölçekte bir 'Mimarlık Eğitimi Politikası' metninin gereği fikrinde birleşmişlerdir. "Türkiye Mimarlık Eğitimi Politikası Çalışma Grubu", ülkemizde mimarlık eğitiminde temel ilkeler, çağdaş dünyanın fikri yapısı ve gelişmeleriyle uyumlu eğitim felsefesi üzerine çeşitli tartışmalar yürüterek ve metinler üreterek bunları mimarlık ve eğitim ortamlarıyla paylaşarak geliştirmeyi hedeflemektedir. Söz konusu metin, dinamik bir metin olarak görülmelidir. Kavramsal yapıyla mimarlık eğitiminde yol gösterici olabilmeli, farklı kurumları ve yaklaşımları kapsayacak çeşitlilikte ve uluslararası kalite ölçütlerini karşılayacak nitelikte ilkeler belirlemelidir. Açıkça görülmektedir ki, ülkemizde son yıllarda giderek ivme kazanan mimarlık bölümleri sayılarındaki artış, araştırma ve eğitim kadrolarındaki azalma, eğitim alanında yapılacak stratejik bir planlamayı acil kılmakta-

dır. Bu bağlamda; TMMOB Mimarlar Odası olarak üyesi de olduğumuz uluslararası çatı kuruluşlarının (UIA, EAAE, ACE vb. gibi) temel ölçütlerini ve şartlarını esas alarak, öncelikli konularda (ülkenin istihdam politikaları, mesleğe kabul süreçleri, eğitimci/araştırmacı çeşitliliği, kurumsal yeterlilikler, kuram-uygulama ilişkisi, katılımcı tasarım süreci, eleştirel ve yaratıcı düşünce geliştirme, eğitimde bileşenlerin ve sorumlulukların tanımlanması, meslek etiği vb. gibi) güncel koşulları bilimsel değerlendirebilen ve çözüm geliştirebilen tartışma platformları oluşturulmalı, gerekli eylem planları hazırlanarak yaşama taşınmalıdır.

3- Mimarlık Eğitiminde Farklı Boyutlar

Sürdürülebilir mimarlık eğitimi, ilköğrenim yılları öncesinden başlayan, orta ve yüksek öğrenimle süren, üniversite eğitimi ve sonrasında da yaşam boyu eğitime uzanan bir süreçtir. Lisans ve lisansüstü aşamalarında mimarlık eğitimi araştırma, tasarım ve uygulama çalışmalarıyla genişler. 'Tasarım Yöntemleri', 'Mimarlık Tarihi', 'Yapı ve Strüktür Bilgi-

si', 'Sürdürülebilir Yapılı Çevre', 'Kültürel Miras' vb. gibi farklı uzmanlık alanları çerçevesinde şekillenir. Zorunlu temel derslerin yanı sıra, büro ve şantiye stajları, disiplinler-arası ve kurumlar-arası çalışmalar, farklı atölye çalışmaları ve özellikle de psikoloji, sosyoloji, felsefe vb. gibi sosyal bilimler alanından sağlanacak katkılar eğitimin vazgeçilmez parçalarıdır. Mimarlık eğitiminin omurgasını oluşturan mimari proje atölyeleri ise ancak yukarıda da değinildiği gibi, öğrenci merkezli, katılımcı, dinamik ve kapsayıcı bir eğitim anlayışıyla sürdürüldüğünde başarılı sonuçlar elde edilebilir.

Dünya ülkelerinde olduğu gibi ülkemizde de mimarlık eğitiminde geleneksel yöntemlerle çağdaş, yenilikçi yöntemler farklılıklar göstermektedir. Öğrenim süreçlerinde sürekli gelişmeye açık, uluslararası ölçütleri karşılayan, çağdaş yaklaşımları desteklemek ancak yukarıda da değinildiği gibi, 'öğreten' ve 'öğrenen' ayrımının tersine katılımcı ve kapsayıcı yaklaşımların kurumsallaşmasıyla mümkün olacaktır.

Günümüze ait yapılan değerlendirmelerde meslek eğitiminde genel

olarak aşağıdaki başlıklar yaşanan ortak sorunlar olarak gündemdedir:

- Disiplinlerarası yaklaşımların ve çalışmaların arttırılması,
- Eleştirel düşüncenin geliştirilmesi,
- Yaratıcılığın çok boyutlu olarak (sosyal, kültürel, etik vb. yönleriyle) ele anılması,
- Eğitimde kamu yararı anlayışının desteklenmesi,
- Bilimsel bilgi ve araştırmaya dayalı, özgün ve yaratıcı çözümlerin desteklenmesi,
- Kuram ile kılıgı birlikteliğinin sağlanması,
- Okul içi eğitim bilgisiyle, uygulama alanındaki çelişkilerin tartışılması, teori ile pratik arasındaki geçişlerin güçlendirilmesi,
- Öğrenci merkezli yaklaşımın benimsenmesi,
- Yerel ve küresel değerlerin bir arada değerlendirilmesi,
- Geleneksel çizim ve anlatım yöntemleriyle, çağdaş yeni teknolojik olanakların sentezlenmesi,
- Sonuç ürünle (mimari proje ve de öğrencinin kendisi) süreç arasında ki ilişkilerin düzenli olarak izlenmesi, tartışılarak değerlendirilmesi,
- Yaşam boyu öğrenmenin hedeflenmesi.

Bu çerçevede farklı bileşenlerle tartışarak ortak paydalarda buluşabilmek, mimarlık eğitiminin sağlıklı kurgulanmasında ve revizyonunda önemli bir aşamayı oluşturacaktır.

4- Mimarlık Eğitiminde Son Dönem Gelişmeleri

Mimarlık eğitiminde son dönemde kırılma noktaları niteliğindeki gelişmeler düşünüldüğünde,

- Bolonya süreci düzenlemeleri ve eğitim sürelerine etkileri; Avrupa Birliği uyum süreçleri, ACE (Avrupa Mimarlar Konseyi), EAAE (Avrupa Mimarlık Okulları Birliği) eğitim alanı çalışmaları ve ulusal çerçevede yansımaları,
- Ülkemizde yükseköğretimde yaşanan kalite sorunları (öğrenci sayısı/öğretim üyesi oranları, mekânsal sorunlar, uluslararası ölçütlerin karşılanabilirliği, akreditasyon, mesleğe kabul koşulları, ekonomik sorunlar vb. gibi),
- Teknolojik, dijital gelişmeler ile geleneksel eğitim-öğretim yöntemlerinin uyum ve entegrasyon sorunları,
- Meslek pratiği ile mimarlık eğitimi ilişkisinin güçlendirilmesi,

- Kamu/özel sektör, mimari bürolar, sermaye ortaklıkları ya da yabancı şirketler, diğer ülke vatandaşı mimarlar tarafından sunulan mimarlık hizmetlerinde mesleki yeterlilik ölçütlerinin denetimi, gibi konuların meslek ortamında yarattığı sorunlar, öncelikli başlıklar olarak karşımıza çıkmakta, tartışarak sorunlara çözüm önerileri üretme süreçleri gündeme alınmaktadır.

5- Mimarlık Eğitiminde Kurumsallaşma Çalışmaları

Mimarlar Odası mimarlık eğitimi ve meslek ortamının sorunlarını çok yönlü tartışabilmek ve ülke koşullarını gözetererek çözüm üretebilmek amacıyla, akademik kurumlarla işbirliği içerisinde 'Mimarlık ve Eğitim Kurultay'larını 2001 yılından bu yana düzenlemektedir. Geçmişten bugüne Kurultaylar, akademik dünyayla meslek odasının buluştuğu, değerli emek ve katkılarla sorunların ve süreçlerin tartışıldığı, farklı fikirlerin yeni ufuklar açtığı etkileşim zeminleri oluşturmuştur. Ortak tartışmalardan gelen önerilerle, çeşitli konularda destek amaçlı kurul ve komisyonlar kurularak konuların katılımcı anlayış-

la izlenmesi, ortak aklın çözüm önerilerine başvurulması hedeflenmiştir.

Kurultayların kazanımları düşünüldüğünde, şüphesiz meslek ortamının değerli birikimleriyle 2006 yılında kurulan MİAK (Mimarlık Akreditasyon Derneği) ile 2011 yılında kurulan Mimarlık Mesleğe Kabul Kurulu (MiMeKK) önemli aşamalar olarak anımsanacaktır. 2019 yılında dernekleşme aşamasını tamamlayan MİAK'ın Yönetmeliğinde amacı; “... mimarlık eğitimini değerlendirme ve yetkinlik çalışmalarını aracılığı ile geliştirmektir. Böylece, daha iyi eğitilmiş ve kalitesi yükseltilmiş mimarlar yetiştirilerek toplum refahının ileri götürülmesi hedeflenmiştir” şeklinde açıklanmaktadır. MiMeKK ise, gerek mesleğe kabul konusunun ulusal ölçekte değerlendirilmesi, gerekse yabancı okul mezunlarının üyelik ve yetkilerinin tanımlanması konularında yaşanan sorunlara çözüm üretebilmeyi amaçlamakta; mesleki imza yetkisinin adil, etik ve eşitlikçi biçimde denetlenerek verilmesi amacıyla, tıp, hemşirelik, ebelik, diş hekimliği vb. gibi eğitim alanlarında olduğu gibi, mimarlık eğitiminde de Avrupa Birliği'nin 2005/36/EC sayılı

Yönergesi paralelinde, uluslararası ölçütleri karşılar niteliğe kavuşturulması hedefine yönelik olarak çalışmalarını sürdürmektedir.

Ülkemizde mimarlık eğitiminin ve mesleğe kabul süreçlerinin önemli bir parçası olarak “Staj ve Meslek Pratiği Eşgüdüm Kurulu”nun işlevi de burada vurgulanmalıdır. Söz konusu Kurul, denetimli ve akredite “staj” aracılığıyla gerek eğitimin niteliğine gerekse mesleğe kabul sürecine önemli katkılar sunacaktır. Bunun da ötesinde, Kurul çalışmaları kapsamında elde edilecek staj verilerinin, meslek alanının ihtiyaçlarının belirlenmesinde, değerlendirilmesinde, nitelik araştırmalarında ve müfredatlar açısından önemli olacağı kuşkusuzdur.

6- Disiplinlerarası ve Kurumlararası İlişkilerin Güçlendirilmesi

Uluslararası belgelerde de sıklıkla vurgulandığı gibi (UNESCO-UIA Eğitim Şartı vb. gibi) eğitim sürecinde disiplinlerarası ilişkiler günümüzde önemli bir ağırlık kazanmıştır. Hem geleneksel hem yenilikçi/deneysel eğitim modellerinde bugün

mimarlık eğitiminin ana omurgasını ‘mimari tasarım atölyeleri’ oluşturmaktadır. Tasarım atölyeleri bu çerçevede disiplinlerarası çalışmaların sergileneceği platformlar olarak değerlendirilmelidir. Örneğin, “Yapı Denetimi”, “Strüktür”, “Statik” gibi başlıklarda, “Mühendislik” temel alanından, “Koruma” çerçevesindeki konularda “Restorasyon” uzmanlarının, “Kentsel Tasarım” alanında “Şehir ve Bölge Planlama” ve “Peyzaj Mimarlığı” uzmanların katılımı ve birliktelikleri önem taşımaktadır. Böyle bir yaklaşımın, uzun erimde eğitim kalitesini destekleyeceği, yararlı sonuçlara, çok yönlü değerlendirmelere fırsat yaratacağı açıktır. Meslek eğitiminin ve alanının zenginleşmesi açısından, ‘mimarlık eğitim politikası’ açısından müfredatta mesleğin çok yönlü içeriğine vurgu yapılması yaklaşımının benimsenmesi önemlidir. Bunun da ötesinde, eğitimin çağın gereksinimlerini karşılayacak, ülke koşullarını değerlendirebilen, entelektüel, kültürel alt yapıya sahip meslek insanları yetiştirecek derinliğe ve çok yönlülüğüne sahip olması ilkesel olarak kabul edilmelidir.

7- Sonuç

Yeni Sorumluluklar ve Gelecek Perspektifleri

Küreselleşen dünyada, çevre ve iklim sorunları ile yoksulluğun ve eşitsizliklerin giderek arttığı bir yapıda çevrede, mimarlık ve kentsel tasarım gibi mekân üretimine yönelik temel alanlara büyük sorumluluklar düşmekte, konu uzmanlarından dayanışmacı ve yaratıcı perspektifleri yaşama geçirmeleri beklenmektedir. Mimarlık ve eğitimi, eğitimin özneleri ve bileşenleriyle ortak platformlarda sürekli izlenebilir ve geliştirilebilir bir sistemle desteklenmeli, eleştiriye açık ve şeffaf şekilde sürdürülmelidir. Bu anlayışla TMMOB Mimarlar Odası, üniversiteler ve öğrenci temsilciliklerinin yanı sıra, MİV (Mimarlık Vakfı), MOBBİG (Mimarlık Okulları Bölüm Başkanları İletişim Grubu), MİDEKON (Mimarlık Dekanları Konseyi), MİAK (Mimarlık Akreditasyon Derneği), MiMED (Mimarlık Eğitimi Derneği), MiMeKK (Mimarlık Mesleğine Kabul Kurulu), SMGM (Süreklili

Mesleki Gelişim Merkezi), MİM. AR (Mimarlık Araştırma Merkezi) gibi kurumsal yapılarla yürüttüğü ortak çalışmalarını geliştirerek tartışma ve fikir üretme ortamlarını zenginleştirerek çözüm önerileri geliştirmeyi hedeflemektedir. Ortak üretim ve kararlılıklar, gerek bileşenlerin kendi içindeki gerekse de YÖK, Bakanlıklar, Cumhurbaşkanlığı gibi ilgili karar verici ve yasa koyucu kurumlarla olan koordinasyon ve iletişim sorunlarına da çözüm olarak, mimarlık ve eğitim alanındaki niteliği artırıcı adımlar atmanın yapıtaşlarını oluşturacaktır. Kurulacak aktif birlikteliğin; AB (Avrupa Birliği), ACE (Avrupa Mimarlar Konseyi), UIA (Uluslararası Mimarlar Birliği) vb. gibi uluslararası kurumların çalışmalarını da izleyerek ve bu çerçevede bilgiyi paylaşarak konulan hedeflere ulaşma açısından son derece değerli olacaktır.

Ayrıca, metinde tartışılan konuları kapsayıcı bir şekilde ele almak amacıyla “Türkiye Mimarlık Eğitimi Kurulu” başlığıyla akademik, şeffaf, mesleki katılımçılığa açık bir platformun yararına inanılmaktadır. Ülkemizde mimarlık eğitimi alanında uzun yıllardan bu yana dile getirilen temel sorunları aşabilmek amacıyla,

“Türkiye Mimarlık Politikası” ve de “Türkiye Mimarlık Eğitimi Politikası” metinleri paralelinde eğitim alanında olumlu adımlar atılmasını sağlayacak ve uluslararası düzeyde ilişkileri de kuracak stratejik bir sorumluluk yaşamsal görülmektedir. Böylelikle, eğitim ortamındaki bileşenlerin diyalog ve uzlaşma içerisindeki tartışmaları ve eleştirileri sürdürülebilir kılınarak sürecin gelişmesine çok yönlü katkılar sağlanabilir. Kurulacak güçlü birliktelik, sosyal medyanın ve sayısal ortamın olanaklarını da kullanarak eğitimi sürekli katılımcı ve şeffaf olarak tartışabilmeyi, bilgiyi paylaşabilmeyi, çözüm önerilerini geliştirmeyi hedefleyecektir. Tartışma, paylaşım ve ortak üretim ortamlarının değerinin giderek arttığı günümüzde gerek eğitimde gerekse uygulama alanında mesleki niteliği artırmak üzere desteklenen bu çalışmaların acil bir eylem planı olarak gündeme alınması gerektiği açıktır.

Sunulan metnin ve yapılacak ortak çalışmaların, belirlenen strateji çerçevesinde üniversite Rektörlüklerine, Dekanlıklarına, Bölüm Başkanlıklarına ve elbette eğitimin öznesi olan öğrencilere aktarılması bir kazanım olarak değerlendirilmektedir.

TMMOB MİMARLAR ODASI
TÜRKİYE MİMARLIK EĞİTİMİ POLİTİKASI